

17 травня 2024 | №11-12
(1571 - 1572)

НОВИНИ ЧАЕС

Офіційне видання
ДСП «Чорнобильська АЕС»

ЧАЕС вбралася у вишиванку

ЧАЕС відвідали представники посольств та міжнародних організацій

див. 3 стор.

У ЦЬОМУ НОМЕРІ

стор. 3 - Актуальна інформація про події на ЧАЕС.

стор. 4 - 5 - День Вишиванки. Фоторепортаж.

стор. 6 - Навчання з технічної оцінки ядерних об'єктів України.

стор. 7 - 8 - Новини зони відчуження.

стор. 9 - Вплив людського фактора на фізичний захист ядерних установок.

стор. 11 - Вони зафільмували Чорнобиль. Про тих, хто зробив перші післяаварійні фото на ЧАЕС.

ДАТИ І ПОДІЇ

Травень 1970 року - Розмітка котловану під будівництво 1 енергоблоку ЧАЕС.

3 травня по грудень 1986 року - Виконано першочергові завдання з подолання наслідків аварії на ЧАЕС.

2 травня 1986 року - Прийнято рішення про евакуацію населення із 30-км зони ЧАЕС та інших населених пунктів, що зазнали радіоактивного забруднення.

16 травня 1997 року - Звільнена активна зона реактора енергоблоку №2. Відпрацьоване ядерне паливо перевезено до СВЯП-1.

Травень 2014 року - Початок зняття з експлуатації водойми-охолоджувача Чорнобильської АЕС.

“ Будь-яка техніка не буде експлуатуватися ефективно, якщо її експлуатує недостатньо кваліфікований та належним чином не мотивований персонал. ”

див. 9 ст.

На Чорнобильській АЕС завершено інспекційне обстеження ДІЯРУ

Інспекційне обстеження здійснювалось шляхом аналізу документів, бесід із керівництвом ДСП ЧАЕС, працівниками структурних підрозділів, які виконують роботи з використання ДІВ, безпосереднього огляду приміщень для використання ДІВ, місць зберігання ДІВ.

Заступник директора технічного (з поводження з радіоактивними відходами) Олександр Скомарохів, резюмуючи роботу інспекції, відмітив: «Обстеження було пов'язано із подовженням терміну дії ліцензії на використання джерел іонізуючого випромінювання. Відповідно до встановлених правил, Чорнобильською АЕС було підготовлено ліцензійний пакет, до якого увійшли необхідні документи. Пакет було передано до ДІЯРУ. У деяких випадках інспекція ухвалює рішення про проведення обстеження об'єктів, стосовно яких видається ліцензія, щоб переконатися, що заявлена діяльність виконується відповідно до законодавства України, норм, правил та стандартів.

Наразі цю інспекційну перевірку завершено, підсумки цієї роботи підбито. Так, є певні зауваження з боку ДІЯРУ. Найближчим часом ми усунемо недоліки, на які нам вказали, — та ліцензію буде подовжено. Відповідно, роботу останніх днів оцінюю як плідну, а результати — як позитивні».

Наприкінці квітня Державна інспекція ядерного регулювання України (далі: ДІЯРУ) провела інспекційне обстеження Державного спеціалізованого підприємства «Чорнобильська АЕС», мета якого — перевірка повноти і достовірності відомостей, що містяться у документах, доданих до заяви для внесення змін до ліцензії № ОВ 010950 на право провадження діяльності з використання джерел іонізуючого випромінювання (далі: ДІВ) у зв'язку із наміром продовжити термін дії ліцензії.

ЧАЕС відвідали представники посольств та міжнародних організацій

Наприкінці квітня на Чорнобильській АЕС перебували офіційні делегації Надзвичайних і Повноважних Послів іноземних держав та співробітників дипломатичних представництв, акредитованих в Україні з метою вшанувати пам'ять загиблих ліквідаторів, працівників зони відчуження, що загинули під час російсько-української війни та дізнатися більше про окупацію, відновлення діяльності підприємств сфери управління ДАЗВ.

Серед делегатів Надзвичайні та Повноважні Посли: Австрії — Арад Бенкьо, Бельгії — Петер Ван Де Велде, Литви — Вальдемарас Сарапінас, Пакистану — Надір Хан, Індонезії — Аріф Мухаммед Басалама; Тимчасові повірені у справах: Мексики — Франсіско де Паула Кастро Рейносо, Північної Македонії — Антоанета Рушкова Крчевінац, Чорногорії — Борянка Симічевич. Співробітники посольств Данії, Іспанії, Турції, Швейцарії, Апостольської Нунціатури Святого Престолу Ватикан, а також представники Європейського Союзу, UNESCO, Міжнародної організації з міграції в Україні, Представництва Мерсу Корпс в Україні, Представництва ООН в Україні.

Двічі делегації вшановували пам'ять тих, хто захищав Україну й світ від атомного лиха у період ліквідації наслідків аварії й під час російсько-української війни. Пе-

ребуваючи на ЧАЕС, учасники візитів дізнались про роботу станції, зокрема функції Центрального щита контролю та управління комплексом НБК, відвідали простір під аркою НБК. Також вони дізналися про вандалізм, ядерний тероризм та безглузді дії російських військових під час окупації зони відчуження, людські втрати, збитки та відновлення діяльності підприємств сфери ДАЗВ.

«У дитинстві перше, що я почув про Україну, — це була аварія на Чорнобильській АЕС. Тому для мене Чорнобиль до сьогодні — це про страх, це про боротьбу.

Але дивитись про зону відчуження й відвідати — це два різні сприйняття. Тут всі впевнено працюють. Навіть після окупації ви змогли відновитись! У вас сміливі працівники!» — Монсенйор Йосеф Марамредді, радник Апостольської Нунціатури Святого Престолу Ватикан в Україні.

У зоні відчуження делегати впевнилися в тому, що Україна — країна сміливих й звитязних людей, яким під силу приборкувати не «мирний» атом й немирних варварів-росіян. Й в цьому нас підтримують цивілізовані країни світу!

За інформацією ДАЗВ

Чорнобильська АЕС вбралася у вишиванку

Уперше український національний одяг офіційно вшанували студенти Чернівецького національного університету у 2006 році. До флешмобу одразу приєдналися і викладачі. За рік ініціативу підхопили ін-ші навчальні заклади Чернівців.

З 2010 року свято поширилось на інші міста України, а з 2014-го стало міжнародним — у вишиванки в третій четвер травня вбралась українці в Канаді, США, Італії, Німеччині, Франції, Португалії, Румунії та Росії. Так свято, хоч і залишилось неофіційним, отримало статус всесвітнього.

Вперше свято вишиванки Чорнобильська АЕС відзначила 2017 року — за ініціативи Олександра Новікова. Тоді у вишитих сорочках на роботу прийшли 15 працівників. Наступного, 2018-го, вишиванки вдягнули вже більше 60 працівників.

У 2024-му офісні приміщення Чорнобильської АЕС замайорили вишиванковим різнобарв'ям. Сорочки-стилізації, сорочки-репліки, сучасні сорочки й сукні — усі вони свідчення того, що українська вишиванка є живим явищем та популярним національно орієнтованим одягом.

НАВЧАННЯ З ТЕХНІЧНОЇ ОЦІНКИ ЯДЕРНИХ ОБ'ЄКТІВ

У Сполученому Королівстві Великої Британії фахівці Чорнобильської АЕС, ДАЗВ та інших підпорядкованих агентству підприємств пройшли сертифікатний тренінг «Навчання з технічної оцінки ядерних об'єктів України», організований Університетом Bristol.

Учасники практикувалися на обладнанні виявлення радіоактивних матеріалів, виконували завдання щодо стандартних операційних процедур та взаємодії, ознайомилися з передовими методиками мапування ризиків, збору даних, аналізу та інтерпретації мап. Одним з завдань програми тренінгу було створення мапи ризиків на базі гіпотетичних даних та відпрацювання сценарію зникнення радіоактивних матеріалів.

Про деталі участі в тренінгу ми розпитали начальника інженерного центру ЧАЕС **Максима ПРОЦЕНКА**.

— Ви нещодавно взяли участь у Проєкті «ТІТАН». Чи можете ви розповісти нам про цю навчальну ініціативу?

— Так, спеціалісти Чорнобильської АЕС взяли участь у цікавому та дуже пізнавальному проєкті, який мав на меті навчити українських спеціалістів детальним характеристикам ядерних об'єктів, включаючи відстеження та визначення місця знаходження ядерного матеріалу, який перебуває поза межами безпеки чи регулюючого контролю через складну ситуацію в Україні нині.

Бристольський університет у співпраці з провідними британськими компаніями у сфері ядерного захисту та

енергетики (AWE, UKAEA) та майданчиком «Селлафілд» за останні 20 років досяг значного прогресу в розробці глобальних технологій та методологій реагування на ядерні надзвичайні ситуації. Користуючись здобутими знаннями та досвідом університет розробив комплексну програму навчання з технічної оцінки ядерних майданчиків в Україні.

Спонсором навчання Проєкту «ТІТАН» виступив урядовий департамент Великобританії, який охоплює всі аспекти цивільної ядерної енергетики.

— А яким конкретно темам було присвячено кожен із днів програми?

— Програма була дуже насиченою. У перший день проводились поглиблені теоретичні навчання та знайомство з профільним обладнанням. Все це охоплювало загальний курс дозиметрії, вивчення обладнання для пошуку джерел іонізуючого випромінювання (ДІВ), вивчення засобів індивідуального захисту та правил мінної безпеки, дуже актуальна тема для Чорнобильської та Запорізької атомних електростанцій. Також теоретичне навчання містило методику ухвалення рішень при радіаційних аваріях або радіаційному забрудненні через військові дії агресора.

У другий день відбулося навчання на тему звітності в разі радіаційних подій. Були розглянуті процедури контролю за радіаційною безпекою, протоколи обміну інформацією та процедури звітності в разі виявлення радіаційних аварій.

Третій день був присвячений навчанню методам та технікам картування радіологічного ризику. Учасники вивчили

методи визначення та аналізу радіологічного ризику, а також розглянули стратегії моніторингу та контролю.

Четвертий та п'ятий дні були найбільш насичені — практичні навчання за сценаріями. Навчання передбачали розв'язування радіаційної обстановки, виявлення вибухонебезпечних предметів, використання засобів індивідуального захисту (ЗІЗ), використання робототехніки та моделювання стратегій прийняття рішень під час ліквідації аварій.

Учасники використовували набуті знання та навички для вирішення практичних завдань у реальних ситуаціях, що можуть виникнути на ядерних майданчиках.

Ці п'ять днів змусили кожного учасника максимально віддатись навчанню! Проєкт «ТІТАН» надав українським спеціалістам необхідні знання та навички для ефективного виявлення, відстеження та управління радіологічними загрозами, що може сприяти підвищенню безпеки на ядерних майданчиках в Україні.

— І наостанок: як ви бачите подальшу перспективу співпраці у цій галузі?

— Співпраця університету Bristol з ДАЗВ та ЧАЕС — апробації розробок за програмою допомоги Україні — сприятиме впровадженню передових технологій та методів в області ядерної безпеки, зміцненню технічної та наукової бази для ефективного реагування на потенційні ядерні загрози та підвищення безпеки в зоні відчуження.

Така співпраця сприяє:

- наданню матеріально-технічної допомоги для ДСП ЧАЕС, що є важливим кроком у підтримці інфраструктури та зміцненні потенціалу для забезпечення ядерної та радіаційної безпеки;
- підвищенню кваліфікації персоналу ДСП ЧАЕС та іміджу ДСП ЧАЕС шляхом співпраці з науковими закордонними організаціями.

Ми сподіваємося на подальший розвиток міжнародної співпраці у сфері ядерної та радіаційної безпеки, обмін досвідом та технологіями, що допоможе зміцнити безпеку ядерних майданчиків та підвищити рівень захисту від радіаційних загроз.

Підписано меморандум між ДАЗВ та DSA

Між Державним агентством України з управління зоною відчуження та Норвезьким управлінням радіаційної та ядерної безпеки (DSA) відбулося підписання Меморандуму про співпрацю з метою посилення ядерної та радіаційної безпеки, захищеності в зоні відчуження, а також сприяння відновленню діяльності зони відчуження після російського вторгнення та окупації.

Як зазначив перший заступник Голови ДАЗВ Андрій Тимчук: «Ми вдячні нашим партнерам за те, що вони розуміють наші проблеми.

Бачимо велике бажання допомогти зоні відчуження у вирішенні нагальних потреб. Серед яких головними є — розбір нестабільних конструкцій станції та необхідність покращення житлових умов для працівників після деокупації зони відчуження.»

Двостороння зустріч розпочалася з робочої поїздки в Чорнобильську зону. Делегати відвідали підприємства сфери управління ДАЗВ, розглянули результати спільних дій, поміркували про поточну ситуацію й потреби підприємств та окреслили можливі напрямки співпраці.

Генеральний директор DSA Пер Странд був приємно вражений роботою спеціалізованих підприємств. Він наголосив на необхідності продовжувати початий рух в напрямку відродження зони відчуження та зазначив: «Ми маємо вже результати нашої сумісної роботи. Я сподіваюсь у нас і подальше плідна співпраця».

Довідково. Делегація DSA діє в Україні за дорученням уряду Норвегії та має на

меті забезпечувати нашої державі подальшу підтримку в векторі ядерної безпеки: атомних електростанцій, радіоактивних джерел, запобігання незаконному обігу ядерних та радіоактивних матеріалів, забезпечення готовності до надзвичайних ситуацій тощо.

Ця діяльність закріплена в урядовій програмі Королівства Норвегії для України, яка була оголошена після повномасштабного вторгнення в Україну в 2022 році.

Торік на утримання зони відчуження витратили €2,1 мільярди

Порівняно із 2022 роком торік видатки на Чорнобильську зону відчуження зросли на 3%, однак порівняно із 2021 роком зменшилися на 11%. Цьогоріч у держбюджеті на утримання зони закладено 2,49 млрд грн. Витрати державного бюджету на Чорнобильську зону відчуження у 2023 році склали 2,11 млрд грн, 60% суми — на утримання у безпечному стані Чорнобильської АЕС та об'єкта «Укриття». Про це повідомляє аналітичний центр DiXi Group у Фейсбучі.

«Торік такі витрати склали 2,11 млрд грн. І це менше, ніж планували: у бюджет заклали 2,81 млрд грн, із яких Державне агентство України з управління зоною відчуження скористалося 75,2%», — йдеться у повідомленні.

Із витраченої суми 60% було спрямовано на підтримку у безпечному стані зупинених енергоблоків ЧАЕС та ОУ.

Крім того, 18% було спрямовано на дезактивацію, транспортування, переробку та захоронення радіоактивних відходів і роботи з будівництва комплексу «Вектор». 20% — на підтримку екологічно безпечного стану в зоні відчуження.

Видатки на збереження етнокультурної спадщини постраждалих від Чорнобильської катастрофи регіонів, діяльність у зоні відчуження та радіологічний захист населення склали близько 2%.

Удосконалення системи радіаційного контролю у зоні відчуження

Державний науково-технічний центр з ядерної та радіаційної безпеки (ДНТЦ ЯРБ) спільно з партнерами реалізує проєкт оновлення систем радіаційного контролю у Чорнобильській зоні відчуження. Про це повідомила пресслужба ДНТЦ ЯРБ.

У науковому центрі зазначили, що Європейська комісія розширила один із проєктів допомоги Україні, що стосується модернізації системи радіаційно-екологічного моніторингу навколишнього середовища навколо комплексу виробництв «Вектор» і ПЗРВ «Буряківка» та системи радіаційно-дозиметричного контролю в межах Чорнобильської зони відчуження.

«Фахівці ДНТЦ ЯРБ спільно з європейськими партнерами беруть участь у технічному та експертному супроводі проєктів майбутніх оновлених систем радіаційного контролю. Ці системи стануть надійним та сучасним механізмом отримання інформації щодо радіацій-

ного стану об'єктів та території зони відчуження, а також підвищення рівня радіаційного захисту населення», – повідомила Укрінформу пресслужба дослідницької установи.

Крім того, після деокупації зони відчуження у квітні 2022 року українські фахівці з ядерної безпеки провели

низку вимірювань для оцінки можливого переносу радіонуклідів військовою технікою окупантів як на території Чорнобильської зони відчуження, так і за її межами. Ці вимірювання виконувались в межах міжнародного співробітництва з Норвезьким управлінням з радіаційної та ядерної безпеки (DSA), а саме за проєктом SURVEY.

ДАЗВ планує розвивати науковий хаб у Чорнобильській зоні відчуження

У зоні відчуження планується розвиток наукового хабу із залученням фахівців з усього світу.

Про це повідомила пресслужба Державного агентства з управління зоною відчуження (ДАЗВ).

«Ми робимо ставку на розвиток наукового хабу. Це перспективний проєкт, заснований ДАЗВ, метою якого є залучення фахівців з усього світу для отримання нових науково-технічних даних щодо наслідків катастрофи, впливу радіоактивного забруднення на довкілля, людину та матеріали, а також підготовка основ еко-

номічних рішень у відповідних галузях», — повідомила пресслужба відомства.

Серед пріоритетних напрямів роботи агентства також остаточне виведення з експлуатації ЧАЕС, питання поводження з відпрацьованим ядерним паливом, безпека об'єкта «Укриття» та нового безпечного конфайнменту.

«Ми професійно працюємо із найбільш небезпечними радіоактивними відходами, тож розвиток компетенцій та комплексів поводження з небезпечними відходами — у пріоритеті», — зазначає пресслужба ДАЗВ.

ДАЗВ також створила каталог ділянок для відновлювальної енергетики. Крім того, започатковані два проєкти сонячної й вітрової генерації. Підбирається й майданчик для потенційного розміщення малих модульних реакторів.

Вплив людського фактора на фізичний захист ядерних установок

Людський фактор в сфері використання ядерної енергії можна визначити, як набір властивих працівникам цієї сфери фізіологічних, психічних та психофізіологічних характеристик — можливостей і обмежень, які не будучи врахованими можуть призвести до неприйнятних радіаційних наслідків на ядерній установці.

Людська природа допускає вчинення людиною помилок, ситуацію ускладнює ще й те, що не завжди психічні та психофізіологічні характеристики людини адекватні рівню тих завдань, які людина має виконувати в процесі своєї трудової діяльності.

Людина найчастіше здійснює помилки через недостатність знань та умінь, втому, знижену увагу, емоційну напруженість, монотонність роботи, розмірний ритм роботи обладнання.

«Людський фактор» пов'язують також з поняттями «недбалість», «злочинна бездіяльність», «пасивність».

Персонал, виконуючи свої посадові обов'язки, вчиняє помилки. Чим більше напружена робота, тим більше вчиняється помилок.

Вчинення помилок персоналом залежить від:

- довгострокових медичних та психофізичних характеристик особи;
- медичних та психофізичних характеристик особи в конкретний проміжок часу;
- наявності збудників на робочому місці, що впливають на особу, при виконанні нею своїх обов'язків;
- рівня культури та розвитку особи;
- кваліфікації особи як фахівця;
- морально-вольових якостей особи;
- умов роботи особи (комфортні/некомфортні);
- якості технічних, нормативних і розпорядчих документів.

Аналіз дій персоналу АЕС в умовах на-

дзвичайних ситуацій показує, що ймовірності помилок персоналу різко зростають. Слід відмітити, що механізм психічної діяльності людини, особливо в умовах надзвичайних ситуацій, коли їй (людині) необхідно приймати рішення, які вона в повсякденній своїй діяльності зазвичай не приймає, наукою ще мало вивчені.

Однак вже відомо, що працездатність людини базується на рівні психічного напруження, але тільки до певного порога (стадії стійкості).

Вважається, що нормальне навантаження (емоційна стимуляція) оператора не повинне перевищувати 40-60 % максимально допустимого навантаження (максимально допустиме навантаження — це навантаження, після перевищення якого рівень працездатності оператора знижується).

У першій половині XX століття біля 75 % усіх інцидентів у техногенній сфері були пов'язані з технічними причинами.

Але починаючи з 70-х років минулого століття, картина почала різко мінятися і все більше нещасних випадків та аварій відбуваються уже з вини людини в усіх без винятку сферах її (людини) діяльності.

Так, відповідно до останніх публікацій, людський фактор є причиною аварій в судноводінні в 70-80 % випадків.

Відповідно до оцінки генерала Юджіна Хабігера, колишнього командуючого стратегічними ядерними силами США, безпека лише на 20 % залежить від відповідного обладнання, а на 80 % від персоналу.

За даними експертів 75 % надзвичайних ситуацій на АЕС викликані людськими помилками.

Помилки персоналу, що працює в сфері фізичного захисту, можна умовно розділити на ненавмисні та навмисні.

Ненавмисні помилки можуть здійснюватися персоналом з низьким рівнем кваліфікації, внаслідок перевтоми або хвороби, під впливом оточуючих збуджуючих чинників, невірному тлумачення положень експлуатаційної та технічної документації, невірно зрозумілої вказівки керівника.

Причинами ненавмисних помилок персоналу підрозділу фізичного захисту можуть бути:

- недостатній контроль за психофізіологічним станом персоналу;
- недостатній рівень кваліфікації персоналу;
- недостатнє фінансування заходів з фізичного захисту;
- недотримання правил експлуатації інженерно-технічних засобів системи фізичного захисту;

- відсутність або неналежний контроль за виконанням персоналом посадових обов'язків з боку керівництва ядерної установки;

- недостатність знань кожної особи з персоналу щодо своєї ролі в забезпеченні безпеки ядерної установки.

Навмисні помилки (порушення) персонал може здійснювати без будь-якого злого наміру, наприклад, щоб скоротити час виконання певної процедури з фізичного захисту, але навмисні порушення можуть здійснюватися персоналом і зі злим наміром.

До навмисних помилок персоналу підрозділу фізичного захисту можна віднести:

- порушення вимог контролю доступу;
- порушення правила двох осіб;
- порушення правила супроводження;
- невиконання окремих положень процедур з фізичного захисту;
- неправильне використання засобів зв'язку системи фізичного захисту.

Причинами навмисних помилок вимог фізичного захисту можуть бути:

- недотримання вимог пропускового та внутрішньооб'єктового режимів;
- невиконання правила двох осіб;
- завищення порогів спрацювання засобів виявлення заборонених предметів та речовин;
- порушення операторами пульта фі-

зичного захисту процедур оцінки сигналу тривоги та оповіщення про тривогу;

- самовільне залишення робочого місця персоналом під час надзвичайних та кризових ситуацій.

У результаті впровадження та посилення культури захищеності на установках, де здійснюється поводження з ядерними та іншими радіоактивними матеріалами, персонал має бути зорієнтований на попередження будь-яких дій правопорушників, включаючи внутрішніх, щодо ядерних та інших радіоактивних матеріалів та установок, пов'язаних з ними.

«Культура захищеності — характеристика діяльності організацій та поведінки окремих осіб, яка свідчить, що захищеності ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших дже-

рел іонізуючого випромінювання приділяється увага з урахуванням значущості такої захищеності для забезпечення ядерної та радіаційної безпеки».

Персонал, якому притаманна висока культура захищеності:

- усвідомлює реальність загрози ядерному та іншому радіоактивному матеріалу та пов'язаним з ними установками;
- розуміє свою роль у забезпеченні фізичного захисту ядерних та інших радіоактивних матеріалів та пов'язаних з ними установок;
- не залишає поза увагою будь-які порушення вимог фізичного захисту як власні, так і інших осіб з персоналу та доповідає своїм керівникам.

Висока культура захищеності персоналу є однією з умов досягнення цілей фізичного захисту.

В ідеалі впливу «людського фактора» можна уникнути, якщо якийсь процес чи механізм повністю автоматизувати. На жаль, на сьогоднішній день реальні системи залежать від «людського фактора» і з «людським фактором» потрібно рахуватися.

Звідси, висновок: будь-яка техніка не буде експлуатуватися ефективно, якщо її експлуатує недостатньо кваліфікований та належним чином не мотивований персонал.

**Матеріал надано
Службою фізичного захисту
ДСП ЧАЕС**

Вони першими зафіксували Чорнобиль

Чим далі час рухається від 26 квітня 1986 року, тим більш суспільні відомості про Чорнобильську катастрофу спираються на наявні фото- та відеоматеріали. І з часом вони набувають такої собі «народності», адже навіть на найповажніших ресурсах часто не вказують особистого авторства того, хто зафіксував той чи інший фрагмент епопеї подолання наслідків аварії на ЧАЕС. Спробуємо відновити історичну справедливість та назвати імена тих, хто були першими у справі збереження історії аварії та ліквідації її наслідків.

27 квітня, через 32 години після аварії, гвинтокрилом було здійснено перший обліт станції — з метою оцінки обсягів руйнувань та визначення першочергових заходів з ліквідації наслідків аварії.

Власне, до цього навіть фахівці, що працювали на ЧАЕС протягом років, повною мірою не уявляли собі рівень біди, котра сталася.

редовище регламентними заходами зупинити не вдається.

Ці фото зробив Анатолій Расказов — штатний фотограф, ілюстратор, декоратор та оформлювач ландшафту на ЧАЕС.

Як пізніше розповідав сам Расказов, того дня він — разом із військовими супро-

тягнути» до пристойної якості.

Для самого Анатолія Івановича ті польоти завершилися досить сумно: додому від повернувся із так званою «ядерною за смагою» — характерним коричневим кольором обличчя. Наслідки опромінення довелося лікувати протягом років.

Аварія наздогнала його у 2010 році: у віці 66 років Анатолій Расказов помер від швидко прогресуючого раку крові. Ця ж хвороба забрала й життя Валерія Зуфарова, який у складі команди журналістів ТАСС працював у Чорнобилі з перших днів травня 1986-го.

«Журналістський десант» складався із Валерія Зуфарова (ТАСС), Володимира Репіка (ТАСС-ПАТАУ-УНІАН), та Ігоря Костіна (ТАСС). У їх творчому доробку в Чорнобилі могло б бути тисячі фото, проте увазі глядацької та читацької аудиторії було представлено лише декілька десятків з них — решту після пильного контролю КДБ було заборонено до публікації та вилучено.

Володимир Репік — український фотожурналіст. Знімки Володимира Репіка із зруйнованим четвертим енергоблоком ЧАЕС першими з'явилися на сторінках центральних видань радянського союзу та багатьох видань світу. Його не даремно називають майстром своєї справи — незважаючи на жакливі умови зйомки, кадри вийшли напрочуд чіткими та інформативними.

Після першого обльоту, урядова комісія срср, що працювала на ЧАЕС, повідомила до політбюро кпрс, що наслідки вибуху значно важчі, ніж вважалося до того.

Надані комісії фотоматеріали дозволили стверджувати, що зруйновано усі бар'єри захисту, а відтак викид радіоактивних матеріалів у навколишнє се-

воджувачами -- віднімав реактор двічі: перший стос фотоплівки було майже повністю зіпсовано випромінюванням.

Під час другого обльоту курс гвинтокрила було дещо скориговано, і хоча «зони прострілу» уникнути, звичайно, не вдалося, переважну кількість знімків не було засвічено, і їх вдалося «ви-

Він виконував зйомки реактора з гвинтокрила разом із Валерієм Зуфариовим. Обидва після цього лікувалися у військовому шпиталі.

Помер Володимир Репік від наслідків променевої хвороби у віці 68 років. За фоторепортажі про ліквідацію аварії на ЧАЕС нагороджений орденом «Знак Пошани».

Четвертий з когорти перших Ігор Костін — український фотожурналіст, кінооператор, член Національної спілки кінематографістів. Від квітня до грудня 1986-го він знімав роботи з ліквідації наслідків аварії. Найбільш вражаючими є його фото з даху 3 енергоблоку ЧАЕС, який очищали від шматків паливних збірок та інших післяаварійних рештків. Ці роботи були максимально важкими та небезпечними, оскільки виконувалися у безпосередній близькості від розвалу 4 енергоблоку. Працювати там можна було лічені хвилини. Він піднімався на дах з кожною новою зміною, щоб зафіксувати цю пекельну роботу для історії.

Його фото увійшли до офіційного звіту урядової комісії срр.

Стрічка Ігоря Костіна «Трагедія Чорнобиля» отримала на «Ворлд-прес-фото» в Амстердамі найвищу міжнародну нагороду «Золоте око», на «Інтерпрес-фото» у Багдаді — золоту медаль, отримала Гран-прі на конкурсі у НДР та Головний приз радянського союзу.

Ігор Костін теж страждав на променево хворобу. Усе життя теплими словами подяки згадував київських лікарів, які змогли зупинити розвиток хвороби.

Ігор Костін загинув у дорожньо-транспортній пригоді у 2015 році.

Серед авторів травневого чорнобильського фотолітопису — Іван Лисенко, Анатолій Піддубний, Володимир Самохоцький і ще низка відомих і невідомих фотореporterів, які тим чи іншим чином прорвалися до забороненої зони і залишили про події свої фотоспогади.

Окрім того, в Чорнобилі в травні 1986-го працювали оператори, яким вдалося відзняти унікальні за силою та трагічністю кадри, що потім лягли в десятки радянських та сучасних документальних стрічок.

Про них та їхню працю в Чорнобилі ми розповімо в наступній частині цього матеріалу.

Далі буде

НОВИНИ ЧАЕС

Офіційне видання
ДСП «Чорнобильська АЕС»

Відповідальний за випуск: Віталій Медвідь

Над номером працювали: Майя Руденко,
Віталій Медвідь, Анастасія Єрашова,
Денис Ланько

Зворотній зв'язок:
m.rudenko@chnpp.gov.ua
+380 4593 441 50

Ukraine **NOW** ua

Видання засновано у 1995 році. Видається на виконання ст. 10. «Права громадян та їхніх об'єднань на одержання інформації у сфері використання ядерної енергії та радіаційної безпеки» Закону України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» та на підставі ч.3 ст. 15 Закону України «Про медіа».